

กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุ่นศรัทธาเดิม
ของชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

The Process of Promoting Ethics based on Community's Original Faith Identity
of Ban Nong Yang Kham, Kong Nang Sub-District, Tha Bo District, Nong Khai

พระมหายศรัลล์ จันทะสุนย์^{1/} สัญญา เคนาภูมิ^{2/} ทรงศักดิ์ จิระสมบัติ³

Phra Maha Yodsaran Juntasoon / Sanya Kenaphoom / Songsak Jeerasombat

¹ สาขาวิชานวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Program in Innovation for Local Development, Graduate School, Rajabhat Mahasarakham University.

^{2, 3} สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Program in Public Administration, Faculty of Political Science and Public Administration,
Rajabhat Mahasarakham University.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ที่เป็นต้นทุ่นศรัทธาเดิมในพื้นที่ขับเคลื่อนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง แยกแยก สร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเข้มแข็งโดยใช้หลักพุทธธรรม เรื่องศรัทธา 4 โดยการปรับประยุกต์สร้างกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์สู่กลุ่มเป้าหมายและนำชุมชนจริยธรรมขับเคลื่อนแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้การวิจัยแบบพหุสาขาวิธี ซึ่งใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก การวิจัยเชิงปริมาณเป็นรองและประยุกต์ใช้วิธีวิทยาของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community Based Research: CBR) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสำรวจชุมชน การทำแผนที่ภูมิสังคม การเสวนาทักษะวิชาการ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนที่เป็นต้นทุ่นศรัทธาเดิมในพื้นที่ขับเคลื่อนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า จากสถานการณ์ของชุมชนที่มีปัญหาความขัดแย้งกันมาเป็นระยะเวลานานกว่า 10 ปี ผู้คนในชุมชนเกิดความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ แต่บนฐานแห่งความขัดแย้งแตกแยกของคนในชุมชนยังมีสิ่งที่เคารพศรัทธานับถือร่วมกันอย่างเหนียวแน่น อันเป็นอัตลักษณ์ต้นทุ่นศรัทธาเดิมที่โดดเด่นมาแต่บรรพบุรุษประกอบด้วย (1) หลวงพ่ออินทร์แปลง (2) หนองเลิงแซ่ (3) สัญลักษณ์นกรยะยางคำ (4) ตำนานห้องดั่ง (5) ใบโพธิ์หอม และ (6) เจดีย์พระนางเขียวค่อมไชยเชษฐา อันเป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน 2) กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุ่นศรัทธาเดิม เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งชุมชนและสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (1) สร้างครอบครัวจริยธรรม (2) การตั้งกลุ่มชุมชนจริยธรรมโดยผ่านการรับรู้ มีท่าทีตอบรับ และแสดงความเป็นเจ้าของ (3) การออกแบบกิจกรรมกลุ่มที่ได้กิจกรรมที่หลากหลาย (4) การขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและจิตสำนึกให้มีพลังในการขับเคลื่อน และ (5) การเสริมสร้างพลังกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่า กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุ่นศรัทธาเดิมขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้ผ่าน อัตลักษณ์ของชุมชนร่วมกันและปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมเรื่องศรัทธา 4 ฐานคิด และคุณลักษณะ 6 ประการของชุมชนจริยธรรมสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งและสร้าง

ภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนก้าวพ้นความขัดแย้งในชุมชน 3) การทดลองใช้และประเมินผลกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุนศรัทธาเดิมในชุมชนพื้นที่ขับเคลื่อนได้เกิดผลเชิงประจักษ์ในพฤติกรรม 3 ประเด็น คือ (1) อัตลักษณ์ที่ค้นพบกับชุมชนจริยธรรม (2) ผลจากการจัดกิจกรรมกับชุมชนจริยธรรม และ (3) การแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนจริยธรรม พบว่า หลังจากชุมชนได้ขับเคลื่อนตามกระบวนการได้ยืนยันในอัตลักษณ์ ด้วยการรับรู้ การมีทำที่ตอบรับและแสดงความเป็นเจ้าของอย่างมีพลัง จากผลการดำเนินกิจกรรมเกิดความมั่นใจในกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมว่ามีจำนวนประชากรเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้นเท่าตัว มีความพึงพอใจของผู้กลุ่มและเกิดผลสัมฤทธิ์แก้ปัญหาความขัดแย้งแตกแยกของชุมชนได้จริงเชิงประจักษ์ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเกิดความรัก สามัคคี มีจิตใจงาม เกิดสุขที่ยั่งยืนได้ ส่วนความยั่งยืนเข้มแข็งของชุมชนจะอยู่ได้ยาวนานเพียงใด ก็ไม่สามารถคาดคะเนได้เพราะย่อมเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไป

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, ศรัทธา 4

Abstract

This research aimed to study the community's original faith identity driven from the past to present in order to resolve conflicts and disharmony, and strengthen the community by using Buddha Dharma called, "4 Saddhas". The research applied the Buddha Dharma to create the process of promoting ethics based on the identity, then transferred to the target group, and led the ethical community exchange knowledge with others. The research employed mixed methodology which majorly focused on the qualitative data and the quantitative data subsequently. Community-based research of The Thailand Research Fund was also applied to the study. Data collection tools included community survey, social map, academic conference, unstructured interview, in-depth

interview, and focus group. Content analysis was also used to analyze collected data. The research results present as follows. 1) The study of the community's original faith identity driven from the past to present found that the community had been in conflict over 10 years. People's morality, ethics, value, tradition and good culture began to decline. The conflicts of the community tended to be more and more severe. However, among the disharmony situations, there were still the things which were original faith identity and mutually respected by people since the period of their ancestors. Those spiritual anchors were such as (1) Inplaeng Buddha image, (2) Nong Loeng khae Swamp, (3) the symbol of Egret, (4) the legend of gong, (5) scented Pho leaves and (6) Phra Nang Kheaw Khom Chaiyachettha Pagoda. 2) The process of promoting ethics based on the community's original faith identity to resolve the conflicts and disharmony, and strengthen the community comprised 5 steps: (1) forming the ethical family, (2) establishing the ethical community by building the recognition, acceptance, and possession, (3) designing various group activities, (4) driving group activities for building ethics and consciousness, and (5) empowering the groups for learning together. The results showed that the process of promoting ethics through learning the community identity together and following Buddhist practices called, "4 Saddhas" and "6 main characteristics" could solve the problems and disharmony, and build the immunity for people to avoid the conflicts in the community. 3) The trial and evaluation of the process of promoting ethics based on the community's original faith identity present empirical consequences in 3 important ways : (1) the identity discovered with the ethical community, (2) feedback from arranging activities with the ethical community, and

(3) resolution of the conflicts with the ethical community. After the community was driven following the planned process, and confirmed the identity with recognition, acception and possession, the results showed that people were more confident in the process of promoting ethics. Numbers of population that joined the activities were double growing. People in the group were satisfied, in which the conflicts were solved successfully and empirically. It created the immunity for people to live in the community together and strengthened the community of love, harmony, good-hearted and lasting happiness. However, the sustainability and strength of the community cannot be predicted, because it is based on the change of society.

Keywords: Identity, 4 Saddhas

บทนำ

สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและอัตลักษณ์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งความเสื่อมถอยทางคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมไทย ส่งผลให้สถาบัน ทางสังคมมีแนวโน้มอ่อนแอ คนในสังคมขาดความไว้วางใจและขาดการมีส่วนร่วมทางสังคม วิกฤตปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นความเสี่ยงที่จะส่งผลให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างลำบากมีความถดถอยในการใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหา มากขึ้น ทั้งปัญหาในระดับครอบครัว และความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง ประกอบกับกระบวนการยุติธรรม แก้ไขปัญหาได้ไม่เต็มที่ ทำให้ขาดความไว้วางใจกัน นอกจากนี้ กระแสทางวัฒนธรรมเสมือนจริงที่แพร่เข้ามาผ่านโลกไซเบอร์ ทำให้มี การสร้างเครือข่ายทางสังคมมากขึ้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและวิจารณญาณในการเลือกรับปรับใช้วัฒนธรรม ส่งผลให้ค่านิยมไทยมีการปรับเปลี่ยนไป

ตามวัฒนธรรมที่ได้รับมา เด็กและเยาวชนที่ไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดีพอ หรือขาดการใช้วิจารณญาณใน การกลั่นกรอง จะเสี่ยงต่อการรับวัฒนธรรมที่ไม่ดีงามมาใช้โดยง่าย นอกจากนี้ ยังมีมีการปรับใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมเสมือนจริงในเชิงของการสร้างปัญหามากกว่าเชิงสร้างสรรค์ ทำให้ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง สร้างพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น นำไปสู่ความแตกแยกในครอบครัวและชุมชนทำให้การมีส่วนร่วมในสังคมลดลงเรื่อยๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: 4 - 7)

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบล กองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายก็เช่นเดียวกันได้เกิดภาวะการณ์การขาดผู้นำทางด้านจิตวิญญาณคือ พระสงฆ์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของหมู่บ้านและเกิดการเปลี่ยนแปลงผู้นำของหมู่บ้าน วัดเป็นสถานที่หลักของศูนย์รวมกิจกรรมแทบทุกอย่างของหมู่บ้านและเป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์เคารพนับถือกลับถูกปล่อยปละละเลยไม่ได้รับความเอาใจใส่ขาดการพัฒนา มีการหวังผลประโยชน์มากกว่าการสร้างประโยชน์อย่างแท้จริงในช่วงระยะเวลาที่ศูนย์รวมจิตใจอ่อนแอลงไม่มีเจ้าอาวาสบริหารจัดการวัดที่ถูกต้องอันเป็นสถานที่ตั้งแห่งอัตลักษณ์ที่เคารพศรัทธาของชุมชน นั่นคือ หลวงพ่ออินแปลง

จากนั้นการประพฤติปฏิบัติของคนในหมู่บ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ชุมชนมีความขัดแย้งกันทั้งมีพฤติกรรมและความคิดที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกไม่มีความเคารพนับถือเมตตาปราณีมีน้ำใจต่อกัน โดยได้แสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงอาการแห่งความเกลียดชังกันไม่มีการพูดจาปราศรัย มีการหาเรื่องใส่ความในทางเสียหายแก่กันซึ่งแบ่งกลุ่มเป็นฝักเป็นฝ่ายการแตกแยกของชุมชนหนองยางคำนั้นได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยส่วนหนึ่งก็เกิดจากทั้งผู้นำคนแก่ รวมไปถึงเด็กเยาวชนการประพฤติปฏิบัติต่อกันก็ไม่มีความเป็นธรรมของฝ่ายผู้นำมีการเลือกปฏิบัติต่อฝ่ายตรงข้ามปรากฏการณ์สถานการณ์ชุมชน ขณะนี้ในสถานการณ์ปัจจุบันได้สืบทอดประเพณีประเพณีของหมู่บ้านที่กำลังจะลบเลือนความเชื่อ สิ่งที่เคารพนับถือกันมากกว่าหลายร้อยปี ประเด็นปัญหาทุกอย่างแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ถูกเชื่อมโยงมาเป็นข้อขัดแย้งให้เกิดภาวะการณ์ขาดความสมัครสมานสามัคคีอย่างเห็นได้ชัด สถานการณ์ดังกล่าวของชุมชนหนองยางคำได้ประสบพบปรากฏการณ์อันนำมา

ซึ่งความเสื่อมในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาอันหลังกว่า 10 ปี มาจนถึงปัจจุบัน โดยหลายความขัดแย้งกัน ทั้งสองฝ่ายก็จะมีที่พึงศรัทธาสิ่งเดียวกันจึงทำให้มองเห็นว่าถึงจะมีความขัดแย้ง มีพฤติกรรมที่แสดงออกไม่ตรงกัน แต่ความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่เป็นศูนย์รวมของชุมชนก็ไม่เสื่อมไปจากชุมชนเลย โดยเฉพาะอัตลักษณ์ศรัทธาเดิมของชุมชนคือ หลวงพ่ออินทร์แปลง หนองเล็งแซ่ ตำนานห้องดง ใโบโพธิ์หอม เจดีย์เก่านางเขียวค่อมไชยเชษฐารวมถึงศาลปู่ย่า ยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชนที่จะนำชุมชนหนองยางคำสู่ชุมชนจริยธรรมใหม่จากศรัทธาเดิมที่มีอยู่ในชุมชน ฉะนั้น แนวทางสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนหนองยางคำ คือ สถาบันทางพระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์เป็นตัวกลางที่ดี ในขณะที่จะร่วมกับชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านอัตลักษณ์ของชุมชนโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความเข้าใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนอย่างอบอุ่นและเข้มแข็ง ฉะนั้น จึงได้เกิดแรงบันดาลใจมีแนวคิดออกแบบนวัตกรรมทางสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชนผ่านการค้นหาอัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งส่งเสริมกลไกเชิงสถาบันในชุมชนท้องถิ่นอันจะนำไปสู่การใช้หลักความเชื่อดั้งเดิมสร้างฐานการเรียนรู้จริยธรรมของชุมชนให้เกิดเป็นชุมชนจริยธรรมที่จิตใจงาม มีความเข้มแข็ง เกิดความสุขที่ยั่งยืนในชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนที่เป็นต้นตุนศรัทธาเดิมของบ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ที่เป็นต้นตุนศรัทธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ที่เป็นต้นตุนศรัทธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบ่อ

จังหวัดหนองคาย

ขอบเขตการวิจัย

พื้นที่ทำงานวิจัย

1. พื้นที่ขับเคลื่อนการวิจัยคือ ชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย
2. พื้นที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม คือชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยมีศูนย์ชุมชนจริยธรรมวัดจำปาทอง บ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นสถานที่ขับเคลื่อนงาน

ระยะเวลาวิจัย

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนที่เป็นต้นตุนศรัทธาเดิมของ บ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย เดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ที่เป็นต้นตุนศรัทธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย ภายในเดือนธันวาคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2557

ระยะที่ 3 เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ที่เป็นต้นตุนศรัทธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบล กอนาง อำเภอบ่อ จังหวัดหนองคาย ภายในเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิมใช้การวิจัยแบบผสมวิธี คือ วิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณร่วมกัน (Mixed Methodology) และประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิทยาของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น หรือ CBR

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายเจาะจงเลือกจากการทบทวนเอกสารและโดยจัดเวทีชุมชนสำรวจความคิดเห็น สนทนา กลุ่มย่อย การสัมภาษณ์ พระสงฆ์ ประชาชนชาวบ้าน ผู้สูงอายุ

ผู้นำชุมชน ผู้แทนชุมชน เด็กและเยาวชนที่มีความเคารพศรัทธาในสิ่งเดียวกัน จำนวนทั้งหมด 178 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบการบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ การเขียนบันทึก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด
2. เครื่องมือเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้ แบบสำรวจความคิดเห็น แบบสอบถาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การศึกษาวิจัยเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research)
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เริ่มต้นจากการลงพื้นที่สำรวจชุมชน พฤติกรรม ท้องถิ่นการเปิดเวทีชาวบ้าน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participative Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทั้งยังใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantative Research)
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมุ่งเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลทั้งหมดในการวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ระดับความต้องการ กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิม โดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis) และวิเคราะห์สรุป

ผลการวิจัย

1. การศึกษาอัตลักษณ์ที่เป็นต้นตุนศรัทธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำ ผ่านการตั้งถิ่นฐานวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนบทสรุปแบ่งออกเป็น 4 ยุค คือ ยุคดงยาง ยุคป่าสักใต้ ยุคหนองยางคำ และยุคจำปาทองหนองยางคำ ในเวทีชุมชนได้ข้อสรุปค้นพบอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิมของชาวชุมชนหนองยางคำ ประกอบด้วย

1. หลวงพ่อดินทร์แปลง
  2. หนองเลิงแซ่
  3. นกกระยางคำ
  4. ซ้องดั่ง
  5. ใบโพธิ์หอม
  6. เจดีย์นางเขียวค่อมไชยเชษฐา
2. กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิมบ้านหนองยางคำ ตำบลกอนนางอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย พบว่า กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิมที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนชุมชนบ้านหนองยางคำมี 5 ขั้นตอน คือ
- ขั้นตอนที่ 1 สร้างครอบครัวจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิม
  - ขั้นตอนที่ 2 การตั้งกลุ่มชุมชนจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิม
  - ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมกลุ่ม
  - ขั้นตอนที่ 4 การขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่ม
  - ขั้นตอนที่ 5 การเสริมสร้างพลังกลุ่มจริยธรรมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน
3. การประเมินผลกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำ พบว่า จุดแข็งที่มีอยู่ในชุมชนบ้านหนองยางคำ มาเสริมสร้างกระบวนการจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นตุนศรัทธาเดิมที่เหมาะสมมาขับเคลื่อนกิจกรรมให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตตามฐานคิดและคุณลักษณะของชุมชนจริยธรรมพบว่า ผู้คนในชุมชนบ้านหนองยางคำมีความรับรู้ มีทำที่ตอบรับ แสดงความเป็นเจ้าของอย่างมีจิตสำนึกและมีพลังแม้จุดแข็งในเรื่องศรัทธาต่ออัตลักษณ์ร่วมกันจะเป็นสิ่งที่ยากต่อความเข้าใจ แต่การแสดงออกที่มีต่ออัตลักษณ์ที่โดดเด่น

ของชุมชนทำให้มองเห็นถึงพฤติกรรมของคนในชุมชน
ที่มีความเคารพนับถือและเห็นคุณค่าร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการ
การเสริมสร้างจริยธรรมเรียนรู้ร่วมกันเป้าหมายแก้ปัญหา
ความขัดแย้งของคนในชุมชนผ่านอัตลักษณ์ต้นทุนศรัทธา
เดิมของท้องถิ่นที่ได้ยึดตามความเชื่อศรัทธามาตั้งแต่ดั้งเดิม
ของชุมชน ซึ่งอธิบายผ่านชนบ ธรรมเนียม ประเพณีและ
วัฒนธรรม

**ประเด็นที่ 1 การศึกษาค้นหาอัตลักษณ์ที่
เป็นต้นทุนศรัทธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำจาก
อดีตและปัจจุบันเพื่อนำศรัทธาเดิมเคลื่อนตัวสู่การ
แก้ปัญหาความขัดแย้ง พบว่า**

1. อัตลักษณ์ที่เป็นต้นทุนศรัทธาเดิมของคนใน
ชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกอนาง อำเภอบำบ่ง จังหวัด
หนองคาย เป็นความโดดเด่นที่มีเส้นทางแห่งประวัติศาสตร์
หลายร้อยปีของความเป็นมาของความเจริญรุ่งเรืองในทาง
พระพุทธศาสนา โดยมีอัตลักษณ์ของชุมชน 6 ประการ คือ
1) หลวงพ่ออินทร์แปลงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ 2) หนองเล็ง
แซ่ที่หล่อเลี้ยงชุมชน 3) เคารพในนกกระยางคำ 4) ตำนาน
ฮ่องดั่ง 5) ไบโพธิ์หอมมีมาแต่นาน และ 6) เจดีย์เก่าพระนาง
เขียวค่อมไชยเชษฐา

2. การขับเคลื่อนชุมชนจริยธรรมจากอัตลักษณ์
ต้นทุนศรัทธาเดิมที่ผ่านมาทำให้เห็นการเคลื่อนตัวที่
เป็นการสนับสนุนฐานคิดที่วางไว้คือ “ศรัทธาในอัตลักษณ์
ต้นทุนเดิม เสริมสร้างจริยธรรมนำชุมชนจิตใจงาม” เป็นฐาน
คิดที่ใช้เป็นคำถามนำในการศึกษาค้นหาอัตลักษณ์ที่ศรัทธา
ร่วมกัน พบว่าการศึกษาค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชนทำให้ได้
เห็นความเคารพศรัทธาผ่านการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียม
ประเพณี วัฒนธรรม ทำให้เห็นภาพของความศรัทธาใน
ชุมชนที่มีต่อพระพุทธศาสนาและอัตลักษณ์ที่ศรัทธาร่วม
กันได้ชัดเจนและสอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกัน กับแผน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 เป็นอย่างดี

**ประเด็นที่ 2 ศึกษากระบวนการเสริมสร้าง
จริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุนศรัทธาเดิมชุมชนบ้าน
หนองยางคำ**

1. การขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้าง
จริยธรรมจากอัตลักษณ์นั้น พบว่า ในการขับเคลื่อนกิจกรรม
ผ่านกระบวนการที่มีอัตลักษณ์ซึ่งชุมชนได้มีความศรัทธา
มาเป็นต้นทุนเดิมแล้ว การรับรู้สู่ความเป็นเจ้าของร่วมกัน
แต่ความเชื่อศรัทธาต่ออัตลักษณ์ที่นับถือร่วมกันถือเป็นจุด
แข็งของชุมชนเกิดการยอมรับของคนในชุมชนต้องพึ่งผู้นำ
ทางศาสนาเป็นจุดหลัก เพราะพื้นฐานความเชื่อเดิมแล้ว
ชุมชนยังมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเชื่อนุญ กรรม
เป็นหลักเดิมในจิตใจคน ฉะนั้นการขับเคลื่อนกิจกรรมผ่าน
อัตลักษณ์จึงต้องเป็นไปตามทิศทางเดียวกันและสอดคล้อง
กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

2. เมื่อการรับรู้และชุมชนแสดงความเป็นเจ้าของ
โดยได้รับความเชื่อมั่น ยุติธรรมไร้อคติต่อกันและกันมีความ
เป็นกัลยาณมิตรของชุมชนจริยธรรมแล้ว กระบวนการ
เสริมสร้าง จริยธรรมก็สามารถขับเคลื่อนไปได้โดยไม่ยาก
สิ่งที่น่าพาก้าวข้ามความขัดแย้งสู่ความเป็นเจ้าของชุมชน
จริยธรรม คือ การเคารพศรัทธาต่ออัตลักษณ์นั้นแสดงออก
ให้เห็นได้คือ คุณลักษณะ 6 ประการ การยอมรับความ
เป็นชุมชนจริยธรรมนั้นคือ การยอมรับในคุณลักษณะ 6
ประการ คือความเป็นเจ้าของคุณลักษณะ 6 ประการนั่นเอง
ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาท้องถิ่นเชิงพหุลักษณะ (ศักดิ์พงศ์
หอมหวาน, 2557: 11) ที่ว่า ธรรมชาติและธรรมดาของผู้คน
มีการเชื่อเชียวและผลักออก ดังนั้นจึงมีการเพิ่มและ
ลดจำนวนลงในกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นตัวแทนชุมชนและ
ครอบครัวต้นแบบ คนและครอบครัวต่างมีชุดความรู้เดิม
เป็นของตน สิ่งที่เป็นชุดความรู้ใหม่คือชุมชนจริยธรรมจาก
อัตลักษณ์เข้ากันได้กับชุดความรู้เดิมของเขาก็จะทำหน้าที่
เชื่อเชียว ส่วนที่ไม่สามารถจะเข้าเป็นเนื้อเดียวกับชุดความ
รู้เดิมก็จะรับไว้ได้เพียงชั่วคราวและจะถูกผลักออกในที่สุด

3. ความเป็นชุมชนจริยธรรมที่มีอัตลักษณ์ที่
ศรัทธาร่วมกันอย่างเหนียวแน่นและหลอมดวงใจของคนใน
ชุมชนได้จริงแม้จะถูกมองว่าเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม
การสร้างบ่มเพาะจนเป็นจิตสำนึก นำสู่พลังที่ระเบิดออก
จากภายใน จึงเกิดความมั่นใจว่า ชุมชนจริยธรรมจากอัต
ลักษณ์ต้นทุนศรัทธาเดิมไม่ใช่แค่การศรัทธาสักดีสิทธิ์ที่
เป็นอัตลักษณ์เท่านั้นแต่เป็นศรัทธาที่ปฏิบัติต่อบรรพบุรุษ
ให้ไว้ด้วยจิตวิญญูญาณ ได้เห็นผลจริงเชิงประจักษ์และจะ

สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ด้วยดี โดยมีการเคลื่อนตัวของกลุ่มชุมชนจริยธรรมทั้งเยาวชนจิตอาสาต้นทุเรียนศรีธาเดิมและกลุ่มสตรีจิตอาสาต้นทุเรียนศรีธาเดิมที่เกิดขึ้นและเชื่อมั่นว่าจะเป็นพลังแห่งชุมชนผ่านรุ่นสู่รุ่นสืบทอดรักษาซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชนด้วยศรัทธาที่จะนำชุมชนเกิดความรักสามัคคี มีจิตใจงาม เกิดสุขที่ยั่งยืนสืบไป

สรุปผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์ชุมชนที่เป็นต้นทุเรียนศรีธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย อัตลักษณ์คือ ตัวตนของชุมชนซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของชุมชนเป็นวิถีตัวตนเฉพาะของชาวบ้านหนองยางคำได้มีการยึดถือปฏิบัติเคารพนับถืออันเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ที่ปรากฏแก่สาธารณชนมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งมีสถานะเป็นต้นทุเรียนศรีธาเดิม โดยได้ค้นพบอัตลักษณ์ต้นทุเรียนศรีธาเดิมของชุมชนหนองยางคำอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกันของคนในชุมชนสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ 1) หลวงพ่ออินทร์แปลงพระศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ 2) หนองเล็งแซ่แหล่งน้ำที่หล่อเลี้ยงชุมชน 3) นกกระยางคำ สัญลักษณ์ชุมชนบ้านหนองยางคำ 4) ตำนานฆ้องดั่งปรีศนาที่เล่าขานกันมา 5) ใบโพธิ์หอมต้นไม้แห่งการตรัสรู้ปรีศนา ความหอม และ 6) เจดีย์เก้าพระนางเขี้ยวคอมไฮเซษฐา ซึ่งจากปัญหาความขัดแย้งของชุมชนที่เกิดขึ้นและมีที่ท่าว่าจะเกิดความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนและปรับเปลี่ยนค่านิยมวิถีชีวิตใหม่ด้วยกิจกรรมกระบวนการผ่านอัตลักษณ์ชุมชนนำหลักพุทธธรรมศรัทธา 4 พรหมวิหาร 4 และคุณลักษณะ 6 ประการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดียิ่ง

2. กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุเรียนศรีธาเดิมของชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายได้นำกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมมาขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านอัตลักษณ์ จนเกิดท่าทีในการแสดงความต้องการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมศรัทธา 4 พรหมวิหาร 4 และคุณลักษณะ 6 ประการ ของกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจาก

อัตลักษณ์ต้นทุเรียนศรีธาเดิม เพื่อให้เกิดพลังสู่การปฏิบัติเกิดคุณค่าที่ดั่งามต่อระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระดับรากหญ้าภายใต้การเสริมสร้างความรัก สามัคคี มีเมตตา กรุณา เกิดจากกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ที่เป็นต้นทุเรียนศรีธาเดิม เครื่องญาติที่ศรัทธาตามแบบแผนของบรรพบุรุษหลอมรวมจิตใจให้เกิดชุมชนจริยธรรมจิตใจงาม ที่สืบทอดส่งผ่านกระบวนการรุ่นสู่รุ่นจนเกิดชุมชนจริยธรรมแห่งปัญหาที่นำเอาความรัก ความศรัทธาเป็นจุดแข็งใช้แก้ปัญหาขับเคลื่อนจนเกิดความรัก ความสามัคคี มีจิตใจงาม เกิดสุขยั่งยืนแก่ชุมชน

3. การประเมินผลกระบวนการผ่านกิจกรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุเรียนศรีธาเดิม จากกรณีวิเคราะห์พบว่า พฤติกรรมการแสดงออกของคนในชุมชนผ่านกิจกรรมกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุเรียนศรีธาเดิมทั้งหมด 23 กิจกรรม ซึ่งการขับเคลื่อนชุมชนทำให้คนในชุมชนได้มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปเกิดองค์ความรู้ใหม่ จริยธรรมใหม่ โดยเรียนรู้ได้เชิงประจักษ์ในพฤติกรรมกรรมการแสดงออกผ่านกิจกรรมหลักในการปฏิบัติและเรียนรู้ร่วมกันใน 2 ช่องทางคือ 1) การนำชุมชนปฏิบัติต่ออัตลักษณ์ต้นทุเรียนศรีธาเดิม และ 2) การนำชุมชนปฏิบัติตามประเพณีฮีตสิบสอง ทำให้ชุมชนเกิดจริยธรรมแห่งการแสดงออกซึ่งการยิ้มให้ ทักทาย ไหว้กัน ผูกพัน สามัคคี มีน้ำใจ ให้อภัย ใฝ่พอเพียง อันเป็นผลจาก การประเมินได้พบว่าชุมชนเกิดความรัก สามัคคี มีจิตใจงาม เกิดความสุขแก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุเรียนศรีธาเดิม เพิ่มศักยภาพชุมชนจริยธรรมจาก อัตลักษณ์ต้นทุเรียนศรีธาเดิม ได้เกิดครอบครัวจริยธรรมต้นแบบเชื่อมโยงภูมิธรรมและสังคมเดียวกัน กรณีศึกษาบ้านหนองยางคำ ตำบลกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ค้นพบวิธีการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเกิดความรัก สมัคสมานสามัคคี ปรงอดอง สมานฉันท์ มีจิตใจดีงาม และการสร้างครอบครัวจริยธรรมต้นแบบโดยใช้หลักพุทธธรรมศรัทธา 4 พรหมวิหาร 4 และคุณลักษณะ 6 ขับเคลื่อนในชุมชนบ้านหนองยางคำหรือชุมชนอื่นจะนำ

ไปประยุกต์ใช้

1. ต้องนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับครอบครัวที่อยู่ในชุมชนอื่น ให้เป็นครอบครัวจริยธรรมต้นแบบโดยใช้หลักพุทธธรรมศรัทธา 4 พรหมวิหาร 4 และคุณลักษณะ 6 เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของชุมชนบ้านหนองยางคำ ตำบลกองนาง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นงานวิจัยที่สามารถใช้ได้กับทุกชุมชนแต่การนำไปใช้จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและบริบทของชุมชนนั้นๆ

2. ต้องสร้างความเข้าใจให้กับกลุ่มกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุสนศรัทธาเดิม ตามหลักพุทธธรรมศรัทธา 4 พรหมวิหาร 4 และคุณลักษณะ 6 โดยสร้างความตระหนักเห็นคุณค่ามีจิตสำนึกเพื่อการขับเคลื่อนแก้ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนและสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

3. ต้องพัฒนาชุมชนกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมจากอัตลักษณ์ที่เป็นต้นทุสนศรัทธาเดิม สร้างจิตใต้สำนึก สร้างองค์ความรู้ สร้างความตระหนักเกิดปัญญาจริยธรรมแนวคิดใหม่ เปลี่ยนพฤติกรรมแก้ปัญหาความขัดแย้งของชุมชน ผู้วิจัยต้องอาศัยความมุ่งมั่น ทุ่มเท วิริยะ อุตสาหะ อดทน มีภาวการณ์เป็นผู้นำที่สูง เพราะนวัตกรรม

ชุมชนจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุสนศรัทธาเดิม เป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ จริยธรรมใหม่ เพื่อยกระดับให้เป็นชุมชนจริยธรรมข้ามพ้นความขัดแย้งที่ตระหนักถึงคุณค่าในอัตลักษณ์ ได้ทำให้ชุมชนเกิดความศรัทธาประกอบด้วยปัญญาโดยการนำหลักพุทธธรรมศรัทธา 4 พรหมวิหาร 4 และคุณลักษณะ 6 ทำให้เกิดชุมชนจริยธรรมที่ยึดหลักเหตุผล ยกกระดับจิตใจของชุมชนให้สูงขึ้นและเข้มแข็งยิ่งขึ้น

4. ต้องมีความเข้าใจว่างานวิจัยเป็นงานวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนจริยธรรม สามารถเปลี่ยนพฤติกรรม เปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยต้องสร้างพลังศรัทธา ค่านิยมที่มีต่อชุมชนจริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุสนศรัทธาเดิม สามารถเข้าถึงจิตวิญญาณของคน ครอบครัวและชุมชนนำหลักพุทธธรรมศรัทธา 4 พรหมวิหาร 4 และคุณลักษณะ 6 เป็นกระบวนการเสริมสร้างจริยธรรมยกระดับให้เป็นจริยธรรมต้นแบบ ของบุคคล ครอบครัวและชุมชนที่ใช้จริยธรรมจากอัตลักษณ์ต้นทุสนศรัทธาเดิมและองค์ประกอบทางคุณธรรม หากปราศจากอัตลักษณ์ต้นทุสนศรัทธาเดิมและกลุ่มผู้วิจัยขับเคลื่อนก็จะไม่เกิดปัญญาทางจริยธรรมใหม่ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**

พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ศักดิ์พงศ์ หอมหวล. (2557). **การศึกษาท้องถิ่นเชิงพหุลักษณะ**. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.